

PRECEPTOR (45) *sb m*

pre (37), prę- (4), prae- (3), proe- (1).

Oba e oraz o jasne.

sg N preceptor (10). $\diamond$ *G* preceptora (10). $\diamond$ *A* preceptora (9). $\diamond$ *G a. A* preceptora (2). $\diamond$ *I* preceptor(e)m (2); -em (1), -(e)m (1). $\diamond$ *L* preceptorze (1). $\diamond$ *V* preceptorze (1). $\diamond$ *pl N* preceptorowie (3). $\diamond$ *G* preceptorów (1). $\diamond$ *A* preceptory (2). $\diamond$ *I* preceptory (3), preceptormi (1) *SarnStat* (3:1).

Sł stp, Cn brak, Linde także XVIII w.

1. *Nauczyciel, mistrz* [*praeceptor* – mistrz, *nauczyciel* *Mącz* 36d; – mistrz, *uczyciel* *Calep*; *nauczyciel; rozkazujący, rozkazyiciel* – *praeceptor* *Cn*] (42) : Ktorego pártáctwá áby fie każdy vchronił/ nychay w náukách čás dobry vczyni przy yednym preceptorze *GliczKsiąż* N3, K4v, K5, K6, K7, L4v (10); Kędy fie vdałz nieboże? do Dworu? Tám cię nie pułzczą: Bo wiedzą żeś z moru. Do Pánów próžno/ zwálzczá ktorzy wczorá W Polfcze náftáli. Nie chcą Preceptorá. *Prot* Ev; *Górndworz* H2v; vmyślił^m W.M. pánu j przyácielowi mnie ofobliwie láfkáwemu ofyárowác/ chcąc okázác/ że ia nietylko zá młodych lat W.M. kiedy zá Praeceptorá mnie W.M. vżywác raczył/ ále téz y dziś/ y záwždy W.M. rad fluzę. *GrzepGeom* B3; *RejZwierc* A5, 7v [3 r.], 8v; *BiałKaz* I3, I3v; *PaprPan* K4; *Oczko* A3; Bo wiele dni ofobno księża/ ofobno vrząd świecki/ ofobnie preceptorowie z študentámi [...] bofyimi nogámi z świecámi lannymi proceffye do grobu czynili. *SkarŻyw* 546; *SkarKazSej* 663a.

preceptor czyj [*w tym: pron poss* (8), *G sb* (2)] (10): *GliczKsiąż* L6v, L7v, N8v; *KwiatKsiąż* B2v; Niemiec ieden w Rzymie potkawłzy preceptorá fwego pozno w wieczor ná imię Philippá Beroáldá/ rzekł mu. *Domine Magister, Deus det vobis bonum sero. Górndworz* Q4v, D8; (*did*) VCZEN. (–) Nie omiéfzkałem do ciebie przyść/ móy miły proeceptorze *BiałKat* 193v; Didimus Alexándryifki preceptor S. Hieronimá tak wyznawa. *SkarJedn* 280; vczniowie Lutrá Preceptorá fwego w pífmách/ kazániách/ y powieściách fwoich/ zowiá *Philauticu*^m *ReszPrz* 63, 70; [*CerGór przedm* 3; *SkarŻyw* 427 (*Linde*); *BielKron* 1597 483 (*Linde*)].

W połączeniu z imieniem i (lub) nazwiskiem [*imię + preceptor* (4), *preceptor + imię* (2)] (6): Ale ocyec káždy piłowác tego ma/ áby tákiemu fyná fwego nye polecał/ nye záraz onego oddác/ ále pirwey fie wywyedzyeć ma komuby go oddác myał. Tákci vczynił był Piteus ktory Thezeufowi Konnidela preceptorá ku náuce był zyednał. *GliczKsiąż* L6v, L6v [2 r.], L8; *SkarJedn* 280; y fkárzy fie Fláccus ná fwego Preceptorá Melánchtoná/ iznápiławłzy [!] raz tę to Confellýá/ potym iá záś popráwuiác zfálzował *ReszPrz* 70.

Zwrot: »u preceptora, pod preceptorem, z preceptorem uczyć się« [*szyk zmienny*] (1:1:1): Tem fpořobem teź/ gdy dzyecy w łzkole álbo w kolegium yákyem v prceptorá [!] dobrego vczyć fie będye/ nye yełt rzecz nyepodobna áby y byegleyłsem y przełpyecznyeyłsem slác fie nye myáło. *GliczKsiąż* K6, K6; izem fie z młodu nie *obiter* vczył *artes* y *partes* pod dobrými přeceptormi *SarnStat* *7v.

Szeregi: »preceptor a mistrz« (1): *Classi scholasticae praeesse. Preceptorem á miłtrzem być nád yedną częścią żakow. Mącz* 56a.

»preceptor albo nauczyciel« (1): Záprawdě preceptor káždy álbo náuczycyel/ ktory wywyera w wyerze/ wtho może wprowadzić kóždego fwego vczynýá. *GliczKsiąż* L5.

»preceptor albo przykazyciel« (1): Dobrze fię tedy z nimi dzieie/ yeſliże złaiani ſromayą fię/ albo ſkarani ſtawayą fię lepiſzymi/ y ſwoye preceptory albo przykazyciele miluyą *KwiatKsiąż* B2v.

2. *W zakonie krzyżackim: wysoki dostojnik, stojący na czele kapituły generalnej w Malborku (pierwszy elektor), później członek tzw. rady dostojników; praeceptor JanStat [praeceptor Łac śr] (3) :*

W połączeniach szeregowych (3): chcemy/ áby obowiązki zprzymierzenia y zapify/ którekolwiek fą y były między Miſtrzem wielkim/ Pręceptory w Niemcech y Inflantćiech/ y Zakony ich pręłaty [...] vczyniόνé/ áby były nikczemné/ prózné/ y wniwecz obrócono [!] *SarnStat* 1069, 1086, 1120.

Synonimy: 1. bakałarz, mistrz, nauczyciel, pedagog, uczyciel, ukaziciel; 2. mistrz.

JDok